

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2008.3.28
KOM(2008) 159 galutinis

2008/0064 (COD)

Pasiūlymas
EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS
dėl Europos kūrybiškumo ir naujovių metų (2009 m.)

(pateikta Komisijos)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

Europos kūrybiškumo ir naujovių metai (2009 m.)

1. ĮŽANGA

Europa privalo stiprinti kūrybiškumo ir naujovių potencialą tiek dėl socialinių, tiek dėl ekonominių priežasčių. Europos Vadovų Taryba ne kartą pripažino svarbų naujovių vaidmenį stiprinant Europos gebėjimą tinkamai spręsti globalizacijos keliamus uždavinius ir naudotis jos teikiamomis galimybėmis. Pavyzdžiui, 2006 m. gruodžio mėn. ji pažymėjo, kad „Europai būtinas strateginis požiūris, kurio būtų laikomasi kuriant inovacijoms palankią aplinką, kurioje žinios būtų paverčiamos naujoviškais produktais ir paslaugomis.“¹ Šiuolaikinėje ekonomikoje, kurioje pabrėžiama geresnio žinių panaudojimo ir spartaus naujovių diegimo teikiama papildoma nauda, būtina plėtoti visų gyventojų kūrybinius gebėjimus. Visų pirma reikia ugdyti įgūdžius ir gebėjimus, padedančius į pokyčius žvelgti kaip į galimybes ir įgyvendinti naujas idėjas, skatinančias naujoves ir aktyvų dalyvavimą daugiakultūroje ir žiniomis grįstoje visuomenėje.

Inovacinis pajėgumas yra glaudžiai susijęs su kūrybiškumu – kultūriniais ir visuomeniniais įgūdžiais ir vertybėmis pagrįsta asmens savybe. Kad būtų visapusiškai išnaudota kūrybiškumo teikiama nauda, būtina ją ugdyti visuose gyventojų sluoksniuose. 2007 m. kovo mėn. pristatydama „žinių trikampio“, kuri sudaro švietimas, moksliniai tyrimai ir naujovės, koncepciją² Europos Vadovų Taryba dar kartą pabrėžė švietimo ir mokymo, kaip lemiamų veiksmų stiprinant kūrybiškumą, naujoves ir konkurencingumą, vaidmenį.

---

¹ Pirmininkaujančios valstybės narės išvados – Briuselis, 2006 m. gruodžio 14–15 d., 28 dalis.

² Pirmininkaujančios valstybės narės išvados – Briuselis, 2007 m. kovo 8–9 d.

Darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“³ ir Bendrijos veiksmų programos mokymosi visą gyvenimą, jaunimo politikos bei kitose susijusiose srityse (kaip antai kultūra) teikia galimybę Europos mastu keistis patirtimi ir gilinti suinteresuotųjų šalių žinias apie kūrybiškumo skatinimą ir inovacinio potencialo didinimą. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų⁴ pateikiami orientaciniai metmenys, apimantys aštuonis svarbiausius bendruosius gebėjimus (apibūdinamus kaip „žinių, įgūdžių ir požiūrių visuma“), susijusius su įvairiausiais švietimo ir mokymo skirtingais gyvenimo etapais aspektais. Šie gebėjimai (pavyzdžiui, matematiniai ir pagrindiniai gebėjimai mokslo ir technologijų srityse, skaitmeninis raštingumas, mokėjimas mokytis, socialiniai ir pilietiniai gebėjimai, iniciatyva ir verslumas, kultūrinis sąmoningumas ir raiška) padeda stiprinti kūrybiškumo ir naujovių potencialą asmeniniu, tarpasmeniniu ir tarpkultūriniu lygiais.

Europos metų paskelbimas yra veiksmingas būdas siekti iškeltų tikslų informuojant visuomenę, skleidžiant gerą patirtį, skatinant mokslinius tyrimus, kūrybiškumą ir naujoves bei remiant politines diskusijas ir pokyčius. Derinant Bendrijos, šalies, regiono ir vietos lygmens veiksmus bei suteikiant dalyvavimo galimybę visoms suinteresuotosioms šalims, atsirastų informavimo ir sąmoningumo didinimo veiklos sinergija, o politiniuose debatuose dėmesį būtų galima sutelkti į konkretų klausimą.

2009 m. tikslas – didinti kūrybiškumą ir stiprinti inovacinį pajėgumą kaip visiems aktualius svarbius gebėjimus. Tai atitinka Komisijos komunikatą „Įvairialypė ES naujovių strategija“, kuriame teigiama, kad „be švietimo, kaip esminės politikos, naujovės neturės tikro pagrindo. Švietimo sistema nuo ankstyvojo amžiaus turi ugdyti talentus ir kūrybiškumą.“⁵ Todėl Mokymosi visą gyvenimą programa yra svarbi priemonė šiai iniciatyvai remti. Europos metų veikla bus papildoma ir kitų susijusių sričių (kaip antai įmonių, informacinės visuomenės, mokslinių tyrimų, sanglaudos, kaimo plėtros) politikos priemonėmis ir programomis.

2. BENDROJI INFORMACIJA

Kūrybiškumas – tai savybė, pasireiškianti įvairiomis aplinkybėmis ir daugelyje sričių: nuo meno, dizaino, amatų iki mokslo išradimų ir verslumo, įskaitant socialinį verslumą. Toks daugialypiškumas rodo, kad kūrybiškumas ir naujovės gali būti grindžiami pačių įvairiausių sričių – tiek techninių, tiek netechninių – žiniomis. Naujovės – tai sėkmingas naujoviškų idėjų įgyvendinimas, o kūrybiškumas – būtina naujovių sąlyga. Atsirandant naujoms prekėms, paslaugoms, procesams, strategijoms ir organizacijoms žmonės privalo ieškoti naujų idėjų ir jų tarpusavio ryšių. Todėl gebėjimas spręsti problemas ir kūrybiškas mąstymas praverčia ne tik ekonominėje ir socialinėje, bet ir meninėje veikloje.

Dviejų bendruomenių, kurių veiklai būdingas kūrybiškumas ir naujovės, – menininkų ir technologijų ir verslo bendruomenės – ryšiai dažnai būna gana menki. Svarbus Europos metų siekis – susieti šiuos du „pasaulius“, konkrečiais pavyzdžiais parodant, kokią naudą galima gauti bendromis jėgomis skatinant kūrybiškumą ir naujoves įvairiose srityse, kaip antai mokyklose, universitetuose, privačiose ir valstybinėse organizacijose.

---

³ „Švietimas ir mokymas 2010 – būtina imtis skubių reformų siekiant užtikrinti Lisabonos strategijos sėkmę“ – 2004 m. vasario 26 d. bendra Tarybos ir Komisijos ataskaita. Taip pat žr. Išsamią tolesnės veiklos siekiant švietimo ir mokymo sistemų tikslų Europoje darbo programą, OL C 142, 2002 6 14, p. 1.

⁴ Rekomendacija 2006/962/EB, OL L 394, 2006 12 30, p. 10.

⁵ COM(2006) 502 galutinis.

Svarbų, tačiau dažnai neišnaudojamą naujovių šaltinį galima rasti už organizacijos ribų – tai vartotojas. Vartotojo poreikiai gali būti atskaitos tašku plėtojant, tobulinant ir (arba) kuriant naujus, konkurencingesnius produktus ir paslaugas. Turėdami reikiamų žinių, vartotojai gali ne tik padėti formuoti naujovėms palankią rinką, bet ir spręsti nenumatytas problemas bei dalyvauti tobulinant pačius produktus ir paslaugas. Glaudžiai su vartotojais bendradarbiaujantys naujų technologijų gamintojai sėkmingai diegia naujoves – tai rodo, kad vartotojų dalyvavimas daro teigiamą poveikį.

Gebėjimų ir naujovių ryšys – dinamiškas: žmonių požiūris, jų įgūdžiai ir žinios padeda plėtoti naujoves, o naujovės savo ruožtu formuoja naujų įgūdžių poreikį įmonės ar visuomenės lygiu. Tokio įgūdžių rinkinio, kuris užtikrintų sėkmingą naujovių plėtotę bet kokiomis aplinkybėmis, tiesiog nėra. Naujovių kūrimo ir diegimo procesuose dalyvauja vis daugiau šalių, vis dažniau šie procesai apima daug disciplinų ir yra skirti konkrečioms problemoms spręsti – dėl to dar labiau išauga bendrųjų įgūdžių, tokių kaip mokėjimas mokytis ir veiksmingas bendravimas, poreikis. Todėl labai svarbu pripažinti, kad gebėjimai yra „žinių, įgūdžių ir požiūrių visuma“, kaip numatyta Rekomendacijoje dėl bendrųjų gebėjimų. Požiūris į pokyčius gali būti ne mažiau svarbus nei oficiali kvalifikacija.

Labai svarbūs kūrybiškumo ir inovacinio pajėgumo aspektai yra motyvacija ir iniciatyvumas. Ugdyti šias savybes reikia pradėti ankstyvoje vaikystėje. Kūrybiškumo ugdymas užima svarbią vietą ankstyvojo ugdymo planuose, tačiau tolesniuose švietimo etapuose jo reikšmė labai sumažėja. Todėl švietimo sistemoms tenka svarbus uždavinys – palaikyti vaikų ir jaunimo kūrybiškumo kibirkštėlę. Siūloma, pavyzdžiui, daugiau dėmesio skirti kūrybinėms disciplinoms, plėtoti naują požiūrį į mokymąsi ir skatinti įvairią užklasinę veiklą.

Drauge nepaprastai svarbūs yra tarpkultūriniai ir tarpasmeniniai gebėjimai – jie padeda žmonėms veiksmingai ir konstruktyviai dalyvauti asmeninėje ir profesinėje veikloje – tai ypač aktualu šiuolaikinėje daugiakultūrinėje visuomenėje. Pilietiniai gebėjimai, pagrįsti žiniomis apie socialines ir politines koncepcijas bei struktūras ir išsipareigojimu dalyvauti aktyviai ir demokratiškai, padeda žmonėms visapusiškai dalyvauti pilietiniame gyvenime. Todėl šie įgūdžiai ir žinios taip pat yra labai svarbūs didinant kūrybiškumą ir stiprinant inovacinį pajėgumą.

Vis didėjanti reikmė ugdyti kūrybiškumo, naujovių ir kritinius įgūdžius reiškia, kad tradicinių tiesioginiais nurodymais ar medžiagos dėstymu pagrįstų mokymo metodų nebepakanka. Juos pakeičia mokymo modeliai, kuriuose daugiau dėmesio skiriama besimokančiam asmeniui ir aktyviam jo dalyvavimui mąstymo ir interpretavimo procese. Mokomasi drauge su kitais, įvairiais būdais keičiantis patirtimi ir įpročiais. Būtina sėkmingo mokymosi ir naujovių sąlyga – atvirumą ir kūrybiškumą skatinanti organizacijos kultūra.

3. KONSULTACIJOS SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMAS

3.1. Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Su Europos Parlamento nariais ir valstybėmis narėmis buvo neformaliai diskutuojama apie galimybę skelbti Europos kūrybiškumo ir naujovių metus, remiantis dabartinėmis programomis. Iš esmės šiai iniciatyvai buvo pritarta, o vis didėjantis įvairių suinteresuotųjų šalių prašymų suteikti daugiau informacijos šiuo klausimu skaičius rodo, kad tokios veiklos poreikis yra išties didelis.

3.2. Numatomas poveikis

Darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“ duoda įvairių rezultatų: kas dvejus metus teikiamos bendradarbiavimo įvairiais švietimo ir mokymo klausimais ataskaitos ir rekomendacijos, taip pat nustatomi tam tikri principai ir neprivalomos priemonės, kaip antai neformaliojo ir savaiminio mokymosi pripažinimas ar orientavimas visą gyvenimą. Vis dėlto didelė dalis su šia programa susijusios veiklos ir rezultatų yra susiję tik su tos srities specialistais ir politikais ir nėra pakankamai pristatomi plačiai visuomenei.

Europos metais daugiausia dėmesio bus skiriama kūrybiškumo ir inovacinio pajėgumo plėtotei, todėl atsiras galimybė tinkamiausiais būdais viešinti šiuos rezultatus plačiai visuomenei, remiantis Europos masto analizės ir politinių rekomendacijų išvadomis. Be to, suinteresuotosioms šalims, įskaitant Europos, nacionalinių, regionų ar vietos lygiu veikiančias institucijas ir pilietinės visuomenės organizacijas, būtų suteikta galimybė daryti didesnę poveikį ir sulaukti didesnio pripažinimo už pastangas dalyvaujant Europos masto iniciatyvoje. Taigi Europos metų veikla padės sustiprinti pagal darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“ vykdomų veiksmų poveikį ir sukaupti pakankamus veiklos pajėgumus, susijusius su kūrybiškumo ir naujovių skatinimo įgūdžių plėtote. Taip pat bus remiamasi Europos kultūros dialogo metų (2008 m.) rezultatais, ypač pabrėžiant tarpasmeninių ir tarpkultūrinių įgūdžių svarbą ugdant kūrybiškumą ir inovacinį pajėgumą daugiakultūroje aplinkoje.

Todėl tikimasi, kad šių Europos metų poveikis bus ne mažiau reikšmingas nei ankstesnių tokio pobūdžio švietimo srities iniciatyvų (pavyzdžiui, Europos mokymosi visą gyvenimą metų (1996 m.) ar Europos švietimo per sportą metų (2004 m.)). Įgyvendinant Lisabonos strategiją daug dėmesio skiriama konkurencingumui, žinioms ir įgūdžiams, todėl tikėtina, kad susiklosčius tokioms aplinkybėms Europos metų veikla suinteresuotąsias šalis domins dar labiau.

Vykdamt veiklą kitose aktualiose srityse, kaip antai įmonių, žiniasklaidos, sanglaudos, kaimo plėtros, mokslinių tyrimų, tiesiogiai ar netiesiogiai prisidedama prie kūrybiškumo skatinimo ir inovacinio pajėgumo stiprinimo. Komisija pasitelks šią veiklą Europos metų veiklos poveikiui padidinti.

4. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

4.1. Siūlomų veiksmų ir priemonių santrauka

Bendras Europos metų tikslas – skatinti visuotinį kūrybiškumą, kuris taptų naujovių varikliu ir svarbiu asmeninių, profesinių, verslumo ir socialinių gebėjimų ugdymo veiksmu mokantis visą gyvenimą.

Vadovaujantis mokymosi visą gyvenimą koncepcija, kaip numatyta 2002 m. birželio 27 d. Tarybos rezoliucijoje dėl mokymosi visą gyvenimą⁶, kūrybiškumo ir inovacinio pajėgumo stiprinimo veikla bus vykdoma visuose mokymosi visą gyvenimą etapuose: pradedant ankstyvuju ugdymu, privalomuoju ir vėlesniu švietimu ir mokymu, baigiant profesiniu gyvenimu ir laikotarpiu išėjus į pensiją. Ši veikla bus remiama visose – formaliojo, neformaliojo ir savaiminio – mokymosi sistemose.

---

⁶ OL C 163, 2002 7 9, p. 1.

Kaip ir kitų Europos metų atveju, bus pasitelkiamos tokios priemonės, kaip informavimo ir rėmimo kampanijos, Europos, šalies, regiono ar vietos masto renginiai ir iniciatyvos, kuriomis bus siekiama viešinti ir skleisti informaciją apie šios srities gerą patirtį. Europos metų veikla bus vykdoma remiantis Bendrijos programomis, visų pirma 2007–2013 m. mokymosi visą gyvenimą programa⁷ ir 2007–2013 m. kultūros programa⁸, taip pat kitomis programomis ir iniciatyvomis, grindžiamomis atskirų priemonių prioritetais, nustatytais laikotarpiui iki 2009 m. imtinai⁹. Šie prioritetai apims atskiriems sektoriams nustatytus tikslus: skatinti ir stiprinti kūrybiškumą ir naujoves, plėtoti naujoviškus pedagoginės veiklos būdus, į mokymo planus įtraukiant kūrybinius darbelius ir mokslą, remti „žinių trikampio“ plėtotę prie universitetų steigiant mokymosi centrus, kurie būtų varomoji regiono plėtros jėga, remti naujovių plėtotę ir perdavimą pasitelkiant profesinį rengimą, pasitelkus suaugusiųjų švietimą skatinti suaugusiųjų asmeninę saviraišką, didinant jų žinias apie skirtingas kultūras ir ugdant kūrybinius gebėjimus, taip pat skleisti ir naudoti rezultatus visose mokymosi visą gyvenimą grandinės dalyse, komunikacinėje veikloje ir renginiuose.

Siekiant užtikrinti, kad Europos metų veikla atitiktų konkrečios valstybės narės poreikius ir padėtų ir kad Europos lygmens patirtis teiktų didžiausios galimos naudos, valstybės narės kviečiamos paskirti nacionalinį koordinatorių, kuris būtų atsakingas už šalies dalyvavimą Europos kūrybiškumo ir naujovių metų veikloje, jei nacionalinis Lisabonos proceso koordinatorius negalėtų deramai imtis šio vaidmens. Europos masto veiklą koordinuos iš nacionalinių koordinatorių atstovų sudaryta iniciatyvinė grupė.

4.2. Teisinis pagrindas

Šios iniciatyvos pagrindas – EB sutarties 149 ir 150 straipsniai. Paprastai šie du straipsniai yra susiejami, laikantis jau daugiau kaip dešimtmetį daugelyje Bendrijos teisės tekstų (įskaitant minimus konstatuojamosiose dalyse) minimo mokymosi visą gyvenimą principo.

4.3. Subsidiarumo principas

Pasiūlymas parengtas laikantis subsidiarumo principo, kaip ir dabartinė Mokymosi visą gyvenimą programa, kuri bus svarbi Europos metų veiklos įgyvendinimo priemonė. Kaip ir šios programos atveju, vien tik valstybių narių veiklos nepakanka, kad būtų visiškai pasiekti pasiūlymo tikslai – vykdant tik nacionalinio masto veiklą būtų prarandama potenciali nauda, kuri būtų gaunama valstybėms narės keičiantis patirtimi Europos mastu ir siekiant tobulinti bendruosius gebėjimus kūrybiškumo ir naujovių srityje.

Pasiūlymo tikslų derėtų siekti Bendrijos veiksmais, nes paprastai Europos metų veikla yra skirta bendriems visos Europos uždaviniams spręsti – derinant informacijos viešinimo ir politinių diskusijų skatinimo veiklą sukaupiama pakankamai pajėgumų konkrečioms problemoms išspręsti.

---

⁷ 2006 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1720/2006/EB (OL L 327, 2006 11 24, p. 45): http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/index_en.html.

⁸ 2006 m. gruodžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1855/2006/EB (OL L 372, 2006 12 27, p. 22).

⁹ http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/call08/prior_en.pdf.

4.4. Proporcingumo principas

Siūlomi veiksmai yra nesudėtingi, grindžiami dabartinėmis programomis ir didesniu dėmesiu su Europos metais susijusiai komunikacinei veiklai. Įgyvendinimo administracijoms netaikomi jokie neproporcingi apribojimai.

4.5. Priemonės pasirinkimas

Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas yra tinkamiausia priemonė, užtikrinanti visapusišką teisės aktų leidėjo dalyvavimą vykdant Europos metų veiklą.

5. POVEIKIS BIUDŽETUI

Papildomo finansavimo Europos metų veiklai nereikia. Mokymosi visą gyvenimą ir kitose susijusiose programose yra numatyta galimybė kasmet ar kas kelerius metus iš naujo nustatyti prioritetus, o finansinė marža yra pakankama, kad būtų galima vykdyti visuomenės informavimo kampanijas, kurių mastas panašus į ankstesnių Europos metų veiklos mastą. Administraciniai išteklių, kurių reikia Europos metų veiklai įgyvendinti, gali būti finansuojami iš dabartinio administravimui skirtą biudžeto.